

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ЧЕРВОНЕЦЬ ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 39405/03)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

24 квітня 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Червонець проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), Голова,
п. Володимир Буткевич (Volodymyr Butkevych),
п. Райт Маруст (Rait Maruste),
пані Ренате Ягер (Renate Jaeger),
п. Марк Віллігер (Mark Villiger),
пані Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
пані Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), судді,
та пані Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 25 березня 2008 року,
вносить таке рішення, яке було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 39405/03), поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України п. Валерієм Павловичем Червонцем (далі — заявник) 12 листопада 2003 р.
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Юрієм Зайцевим.
3. 3 квітня 2007 р. Суд вирішив направити Уряду скаргу заявника щодо тривалості кримінального провадження та невиконання рішення суду, винесеного на його користь. На підставі положень п. 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник, 1940 року народження, мешкає у місті Харкові.

A. Виконавче провадження у цивільній справі заявника

5. 23 жовтня 2002 року Держинський районний суд м. Харкова, розглянувши позовні вимоги заявника, зобов'язав Держинське районне відділення Пенсійного фонду України у м. Харкові (далі — Пенсійний фонд) перерахувати в українських гривнях заробітну плату, яку заявник отримував у радянських рублях в період з 1985 по 1989 рік, з метою встановлення дійсного розміру його пенсії згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 1993 року (далі — постанова). Відповідач також був зобов'язаний виплачувати заявнику перераховану суму в якості пенсії.
6. Рішення набрало законної сили 23 листопада 2002 року. Виконавчий лист був виданий 24 листопада 2002 року.
7. 25 лютого 2003 року Держинське районне відділення державної виконавчої служби м. Харкова (далі — виконавча служба) винесло постанову про відкриття виконавчого провадження з вказівкою на термін виконання до 4 березня 2003 року.
8. 8 березня 2003 року виконавча служба повторно винесла постанову про відкриття виконавчого провадження.
9. Оскільки Пенсійний фонд двічі надавав розрахунок розміру пенсії, який не відповідав постанові, 17 червня та 28 серпня 2003 року виконавча служба застосувала штрафні санкції до посадових осіб Пенсійного фонду за невиконання рішення суду.
10. У грудні 2003 року заявник та виконавча служба звернулись до прокурора Держинського району м. Харкова (далі — прокурор) з поданням про порушення

кримінальної справи за обвинуваченням посадових осіб Пенсійного фонду в умисному невиконанні судового рішення від 23 жовтня 2002 року.

11. 13 квітня 2004 року прокурор відхилив цю вимогу в зв'язку з відсутністю ознак злочину.

12. 4 березня 2005 року Держинський районний суд залишив без задоволення скаргу заявника на рішення прокурора.

13. 23 квітня 2004 року Держинський районний суд, розглянувши заяву заявника, виніс ухвалу, якою роз'яснив рішення від 23 жовтня 2003 року. В ній вказувався коефіцієнт, який повинен використовуватись Пенсійним фондом при розрахунку розміру пенсії заявника згідно з постановою.

14. Пенсійний фонд не оскаржив цю ухвалу в установлений строк. Той самий суд ухвалами від 14 червня та 21 вересня 2005 року повернув апеляційну скаргу, подану Пенсійним фондом з порушенням строку, без розгляду.

15. Протягом 2004–2005 років у відповідь на багаточисленні вимоги виконавчої служби Пенсійний фонд надавав розрахунок пенсії, який не відповідав ухвалі від 23 квітня 2004 року.

16. 6 лютого 2006 року державний виконавець особисто передав посадовій особі Пенсійного фонду ухвалу від 23 квітня 2004 року з вимогою про її виконання до 13 лютого 2006 року. З цього приводу державний виконавець склав письмовий акт.

17. 10 лютого 2006 року прокурор від імені Пенсійного фонду звернувся до Верховного Суду України з касаційною скаргою на ухвали від 14 червня та 21 вересня 2005 року.

18. 13 лютого 2006 року виконавча служба зупинила виконавче провадження в зв'язку з подачею прокурором касаційної скарги.

19. 22 березня 2006 року начальник виконавчої служби скасував це рішення в зв'язку з тим, що подання касаційної скарги не зупиняє виконання рішення, що набрало законної сили.

20. 24 березня 2006 року виконавча служба поновила виконавче провадження.

21. 5 та 19 травня 2006 року виконавча служба застосувала штрафні санкції до посадових осіб Пенсійного фонду за невиконання рішення суду від 23 жовтня 2002 року та ухвали від 23 квітня 2004 року.

22. 25 травня 2006 року виконавча служба звернулась до прокурора з поданням про порушення кримінальної справи за обвинуваченням посадових осіб Пенсійного фонду в умисному невиконанні судового рішення від 23 жовтня 2002 року та ухвали від 23 квітня 2004 року.

23. 11 серпня 2006 року прокурор відхилив цю вимогу в зв'язку з відсутністю ознак злочину.

24. 30 травня 2007 року Вищий адміністративний суд відмовив у задоволенні касаційної скарги прокурора на судові рішення від 14 червня та 21 вересня 2001 року.

25. 8 серпня 2007 року Держинський суд відхилив подання прокурора про перегляд справи в зв'язку з нововиявленими обставинами та про зупинення виконавчого провадження.

26. 4 жовтня 2007 року апеляційний суд Харківської області (далі — апеляційний суд) залишив цю ухвалу без змін.

27. Рішення від 23 жовтня 2002 року залишається невиконаним.

В. Кримінальне провадження щодо заявника

28. 5 грудня 2002 року прокурор порушив кримінальну справу проти заявника за обвинуваченням у втручанні в діяльність судді Держинського суду (стаття 376 Кримінального кодексу). Постановою прокуратури заявнику було обрано запобіжний захід у вигляді підписки про невиїзд з постійного місця проживання.

29. 26 лютого 2003 року по закінченні попереднього слідства прокурор направив кримінальну справу до Держинського суду.

30. 5 березня 2003 року апеляційний суд за клопотанням голови Держинського суду передав справу до Червонозаводського районного суду м. Харкова (далі — Червонозаводський суд).

31. У листопаді 2003 року Червонозаводський суд відмовив у розгляді скарги заявника на постанову прокурора від 5 грудня 2002 року у зв'язку з тим, що справа знаходилась на розгляді суду першої інстанції.
32. У ході розгляду апеляційної скарги заявника на постанову від 20 листопада 2003 року апеляційний суд встановив, що заявник не був належним чином проінформований про дату судового засідання у Держинському суді та 13 січня 2004 року звернувся до Державної судової адміністрації з вимогою розглянути це питання.
33. 16 березня 2004 року апеляційний суд залишив в силі постанову від 20 листопада 2003 року. Того ж дня апеляційний суд виніс ухвалу, якою звернув увагу Державної судової адміністрації на факт порушення процесуального законодавства суддею Держинського суду, який розглядав справу.
34. 10 лютого 2005 року Верховний Суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника на постанову від 20 листопада 2008 року.
35. 30 листопада 2005 року Червонозаводський суд закрит кримінальну справу в зв'язку з закінченням строку давності.
36. 5 грудня 2005 року заявник подав апеляційну скаргу, вимагаючи визнання його невинуватості.
37. 16 лютого 2006 року апеляційний суд скасував ухвалу від 30 листопада 2005 року та направив справу на новий розгляд.
38. У травні 2006 року провадження було поновлено у Червонозаводському суді.
39. У період з травня 2006 року по лютий 2007 року п'ять з шести судових засідань були відкладені у зв'язку з неявкою свідків та потерпілого до суду.
40. У лютому 2007 року справу було передано іншому судді.
41. Провадження досі триває в суді першої інстанції.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

42. Відповідне національне законодавство відносно невиконання остаточних рішень викладене у рішенні «*Ромашов проти України*» (*Romashov v. Ukraine*) (№ 67534/01, пп. 16–18, 27 липня 2004 року).

ЩОДО ПРАВА

I. ЩОДО НЕВИКОНАННЯ ОСТАТОЧНОГО РІШЕННЯ, ВИНЕСЕНОГО НА КОРИСТЬ ЗАЯВНИКА

43. Заявник скаржився за п. 1 статті 6, статтею 13 Конвенції та за статтею 1 Першого протоколу на тривале невиконання рішення від 23 жовтня 2002 року. Ці статті у відповідній частині передбачають наступне:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 13

«Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.»

Стаття 1 Першого протоколу

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.»

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням

майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

A. Щодо прийнятності

44. Суд зазначає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у розумінні п. 3 ст. 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь*яких інших підстав. Відповідно вона має бути визнана прийнятною.

B. Щодо суті

45. У своїх зауваженнях Уряд зазначав, що державні виконавці вжили всіх заходів, необхідних для виконання зазначеного рішення, та стверджував, що у справі заявника не було порушення п. 1 статті 6 та статті 1 Першого протоколу. Уряд також стверджував, що така тривалість виконавчого провадження була спричинена численними оскарженнями відповідачем ухвал та рішень національних судів.

46. Заявник не погодився. Він стверджував, що Пенсійний фонд та прокурор навмисно подавали явно неприйнятні скарги та клопотання з метою затягування виконавчого провадження.

47. Суд зауважує, що станом на теперішній час рішення, винесене на користь заявника у жовтні 2002 року, залишається невиконаним протягом п'яти років та чотирьох місяців.

48. Суд зазначає, що не дивлячись на те, що державні виконавці неодноразово застосовували штрафні санкції до посадових осіб Пенсійного фонду, рішення від 23 жовтня 2002 року, яке набрало законної сили 23 листопада 2002 року та на виконання якого 24 листопада 2002 року був виданий виконавчий лист, станом на теперішній час залишається невиконаним. Таким чином, заходи, що вживались державними виконавцями в ході виконавчого провадження і на які посилався Уряд, виявилися неефективними. Більше того, клопотання, що подавались прокурором з метою зупинення виконавчого провадження, були відхилені.

49. Суд нагадує, що він вже встановлював порушення п. 1 ст. 6 Конвенції та ст. 1 Першого протоколу в низці схожих справ (див. рішення у справі *«Ромашов проти України» (Romashov v. Ukraine)*, пп. 42–46, та *«Войтенко проти України» (Voitenko v. Ukraine)*, № 18966/02, пп. 53–55, 29 червня 2004 року).

50. Розглянувши всі надані матеріали, Суд вважає, що Уряд не надав жодного факту чи аргументу, здатних переконати Суд дійти іншого висновку в цій справі.

51. Таким чином, у цій справі було порушення п. 1 ст. 6 Конвенції та ст. 1 Першого протоколу.

52. За цих підстав Суд не вважає за необхідне розглядати цю ж скаргу за статтею 13 Конвенції (див. рішення у справі *«Деркач і Палек проти України» (Derkach and Palek v. Ukraine)*, №№ 34297/02 та 39574/02, п. 42, 21 грудня 2004 року).

II. ЩОДО ТРИВАЛОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПРОТИ ЗАЯВНИКА

53. Заявник також скаржився на те, що тривалість кримінального провадження несумісна з вимогою «розумного строку», що міститься у п. 1 ст. 6 та ст. 13 Конвенції, які у відповідній частині передбачають наступне:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

«Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

54. Уряд не погодився зі скаргою заявника.

55. Період, який має братися до уваги, починається 5 грудня 2002 року. Таким чином, цей період триває до теперішнього часу — п'ять років та чотири місяці. Процесуальні рішення у справі виносились судами трьох інстанцій. Справу по суті розглядали суди двох інстанцій. Станом на теперішній час провадження триває в суді першої інстанції.

А. Щодо прийнятності

56. Суд зазначає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у розумінні п. 3 ст. 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Відповідно вона має бути визнана прийнятною.

В. Щодо суті

57. Уряд стверджував, що справа була ускладненою, а провадження було тривалим в зв'язку з оскарженнями заявником рішень національних судів. Уряд також стверджував, що судові засідання неодноразово відкладалися в зв'язку з неявкою свідків та потерпілого до суду.

58. Заявник не погодився з аргументами Уряду. Він наполягав на тому, що державні органи в повній мірі відповідальні за надмірну тривалість провадження.

59. Суд нагадує, що при оцінюванні розумності тривалості провадження слід враховувати обставини справи та наступні критерії: складність справи, поведінку заявника та відповідних суб'єктів владних повноважень (див., серед інших, *«Пелісс'є та Сассі проти Франції» (Pülissier and Sassi v. France)*, № 25444/94, п. 67).

60. Суд вважає, що, враховуючи природу злочину, в якому обвинувачувався заявник, справа не може вважатися складною. Суд також звертає увагу на неодноразові відкладення судових засідань в зв'язку з неявкою свідків та потерпілого до суду. Проте національні суди не вжили жодних заходів, необхідних для забезпечення присутності вказаних осіб в судових засіданнях для продовження розгляду справи.

61. Також Суд зазначає, що хоча провадження було зупинено в результаті подання заявником апеляційної скарги на постанову від 20 листопада 2003 року, загальна тривалість провадження не може вважатися розумною, особливо враховуючи той факт, що з травня 2006 року справа знаходиться на розгляді в суді першої інстанції, який не вживав необхідних заходів.

62. Суд часто встановлював порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у справах, в яких порушувались схожі питання (див. рішення у справі *«Пелісс'є та Сассі проти Франції» (Pülissier and Sassi)* вище).

63. Розглянувши всі надані матеріали, Суд вважає, що Уряд не виклав жодного факту чи аргументу, здатних переконати Суд дійти іншого висновку в цій справі. Враховуючи прецедентну практику з питань, що розглядаються, Суд доходить висновку, що тривалість провадження у цій справі була надмірною і такою, що не відповідає вимозі «розумного строку».

64. Таким чином, було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

65. Враховуючи висновки за п. 1 ст. 6, Суд доходить висновку, що немає необхідності встановлювати, чи було у цій справі порушення ст. 13 Конвенції (див., в цивільний аспект рішення *«Кухарчук проти України» (Kukharchuk v. Ukraine)*, № 10437/02, пп. 39–40, 10 серпня 2006 року).

ІІІ. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

66. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

А. Шкода

67. Заявник вимагав 5500 євро відшкодування матеріальної шкоди і 1500 євро — моральної шкоди, спричинених тривалим невиконанням рішення від 23 жовтня 2002 року. Він також вимагав 1000 євро відшкодування моральної шкоди, спричиненої тривалим кримінальним провадженням.

68. Уряд не погодився з цією вимогою.

69. Щодо вимоги заявника з приводу відшкодування матеріальної шкоди, спричиненої тривалим невиконанням рішення від 23 жовтня 2002 року, Суд вважає, що у заявника залишається право вимагати в ході національного провадження відшкодування виконання зазначеного рішення.

У той же час Суд повторює, що рішення, в якому Суд констатував порушення, накладає на державу-відповідача обов'язок припинити порушення та виправити наслідки порушення у такий спосіб, щоб відновити настільки, наскільки це можливо, ситуацію, що передувала порушенню (див. рішення у справах *«Метаксас проти Греції» (Metaxas v. Greece)*, № 8415/02, п. 35, 27 травня 2004 року, та *«Іатридіс проти Греції» (Iatridis v. Greece) (just satisfaction)*, № 31107/96, п. 32). Таким чином, Суд доходить висновку, що обов'язок держави виконати рішення, винесене на користь заявника, залишається безспірним (див. рішення у справах *«Блануца проти України» (Blanutsa v. Ukraine)*, № 35274/03, п. 39, від 20 вересня 2007 року, та *«Фатеев проти України» (Fateyev v. Ukraine)*, № 39265/02, п. 37, від 6 вересня 2007 року).

70. Щодо решти вимог заявника відносно справедливої сатисфакції Суд, вирішуючи на засадах справедливості, згідно зі статтею 41 Конвенції присуджує заявнику 2500 (дві тисячі п'ятсот) євро компенсації моральної шкоди.

В. Судові витрати

71. Заявник також вимагав 100 євро відшкодування судових витрат, понесених під час розгляду справи Судом.

72. Уряд заперечував проти виплати цієї суми.

73. Суд вважає, що сума, яка вимагається, має бути присуджена у повному обсязі.

С. Пеня

74. Суд вважає, що пеня, яка нараховуватиметься у разі несвоєчасної сплати, дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку плюс три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу заявника прийнятною.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції щодо тривалого невиконання рішення від 23 жовтня 2002 року.

3. *Постановляє*, що мало місце порушення ст. 1 Першого протоколу щодо тієї ж скарги.

4. *Постановляє*, що мало місце порушення п. 1 ст. 6 Конвенції щодо тривалості кримінального провадження проти заявника.

5. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати скарги за ст. 13 Конвенції.

6. *Постановляє*, що:

(а) держава-відповідач повинна виконати рішення від 23 жовтня 2002 року, винесене Дзержинським районним судом м. Харкова на користь заявника, а також протягом трьох місяців від дати, коли рішення стане остаточним згідно з п. 2 ст. 44 Конвенції, сплатити заявникові наступні суми, які мають бути конвертовані в національну валюту України за курсом на день здійснення платежу:

- (i) 2500 (дві тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди плюс будь*який податок, який може бути стягнуто із зазначеної суми;
- (ii) 100 (сто) євро відшкодування судових витрат плюс будь*який податок, який може бути стягнуто із зазначеної суми;
- (b) після спливу вищезазначених трьох місяців і до остаточного розрахунку на вказану суму нараховуватиметься пеня (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти.

7. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 24 квітня 2008 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(P. Lorenzen)
Голова